



20.4.2011

OM 45/43/2011

Sisäasiainministeriö

Lausuntopyyntönnä 17.3.2011 SM002:00/2011

**LAUSUNTO "KANSAINVÄLISTÄ SUOJELUA HAKEVALLE ANNETTAVA
OIKEUDELLINEN NEUVONTA JA OIKEUSAPU" SELVITYKSESSÄ EHDOTETUISTA
ALUSTAVISTA SUOSITUKSISTA**

Oikeusministeriö esittää pyydettyinä lausuntona seuraavan.

Yleisnäkemykset

Oikeusministeriö yhtyy selvityksen jaksossa 6 esitettyihin arvioihin kansainvälistä suojelua hakeville annettavien oikeusapupalvelujen nykytilasta ja kehittämistarpeista sekä pitää perusteltuina esitysluonnoksen kohdassa 7 selostettuja suosituksia. Näin ollen oikeusministeriö puoltaa sitä, että yksilöllisen oikeusavun järjestäminen voitaisiin tietyin edellytyksin siirtää kokonaisuudessaan oikeusapulain mukaisen oikeusapujärjestelmän piiriin ja että yleinen oikeudellinen neuvonta annettaisiin jatkossakin vastaanotto-keskusten kautta järjestettynä.

Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että kyseessä olevien oikeusapupalvelujen antaminen selkiytetään joka tapauksessa niin, että vaarana ei ole kahden päällekkäisen järjestelmän käyttö.

Tehtävän siirtäminen sisäministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle edellyttää vastaavasti tehtävään käytettyjen resurssien siirtämistä.

Selvitystä koskevia näkökohtia

Työryhmä ei ole ottanut tarkemmin kantaa nykyisen järjestelmän aiheuttamien ongelmakohtien ratkaisemiseen siltä varalta, ettei valmistelua jatkettaisi sen esittämän suosituksen mukaisesti. Oikeusministeriö pitää tärkeänä sitä, että jatkossa oikeusapua kansainvälistä suojelua koskevaan asiaan annettaisiin vain yhden järjestelmän kautta. Mikäli hakijoilla on käytävissä erityislain nojalla muu kuin oikeusapulain mukainen oikeusapu kyseessä oleviin asioihin, tulisi nämä asiat sulkea pois oikeusapulaista. Oikeusapupalveluihin varattujen resurssien tehokas käyttö ja kohdentaminen edellyttävät päällekkäisyyksien karsimista. palvelujen käyttäjien kannalta kyse on tasa-arvoisesta kohtelusta.

Vastaanottokeskusten kustantamaa oikeusapua hakija voi saada joissakin tapauksissa riippumatta taloudellisista olosuhteistaan ja joissakin tapauksissa hakijan taloudelliset olosuhteet huomioidaan. Tästä vastaanottokeskuksilla ei ole yhtenäistä käytäntöä. Oikeusapulain mukaisessa järjestelmässä hakijat ovat tässä suhteessa tasa-arvoisessa asemassa, heidän taloudellinen tilanteensa vaikuttaa oikeusavun saamiseen ja maksuperusteisiin yhdenmukaisesti. Kun oikeusapulain mukaista oikeusapua annetaan kansainvälistä suojelua koskeviin asioihin, noudatetaan samoja ohjeita hakijan taloudellisen tilanteen arvioimiseksi. Oikeusministeriö ei näe tältä osin muutostarvetta ja siirto voidaan hoitaa nykyisen lainsäädännön puitteissa.

Oikeusapupalvelujen uudelleen järjestämisen ja siihen tarvittavien resursien arvioinnin kannalta olennainen kysymys on se, kuinka paljon oikeusapupalveluja on annettu vastaanottokeskusten järjestämänä ja kuinka paljon siihen on käytetty varoja. Raportissa tätä ei ole selvitetty yksityiskohdaisesti ja kustannuksia on voitu vain arvioida vastaanottokeskuksille osoitetun arviomäärärahan käytön perusteella.

Oikeusministeriö arvioi selvityksessä esitetyn perusteella, että valtaosa vuosittaisesta arviomäärärahasta, vuonna 2010 noin 1,8 miljoonaa euroa, on käytetty vastaanottokeskuksissa yksityisten avustajien palkkioihin niin sanotuissa ulkoprosessuaalisissa kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa. Mikäli näissä asioissa oikeuspalvelujen antaminen kokonaisuudessaan siirrettäisiin oikeusaputoimistoihin, se lisäisi myös oikeusaputoimistoissa tehtävää työtä, vaikka osan ulkoprosessuaalisista asioista hoitaisi edelleen yksityinen avustaja. Oikeusaputoimistoissa jouduttaisiin tekemään jatkossa enemmän oikeusapupäätöksiä ja laskujen tarkastuksia ja maksatuksia. Myös oikeusaputoimistoissa hoidettavien kansainvälistä suojelua koskevien asioiden määrää kasvaisi. Työryhmän suosituksen toteuttamisesta seuraa se, että kustannukset kasvavat yllä esitetyn arvion mukaisesti oikeusministeriön hallinnonalalla ja vastaavasti vähenevät sisäasiainministeriön hallinnonalalla. Oikeusapupalveluiden järjestämisvelvollisuus voidaan poistaa vastaanottokeskuksilta vasta sen jälkeen kun on varmistettu, että oikeusaputoimistoille on varattu riittävät määrärahat uusien asioiden hoitamiseen.



Osastopäällikkö, ylijohtaja

Kari Kiesiläinen



Hallitussihteeri

Kirta Heine